

Digital skole som naturlig læringsarena

VEILEDER FOR FORELDRE OG FORESATTE NÅR ELEVENE STARTER MED IKT I SKOLEN

Om veilederen

Denne veilederen er ment som en informasjon til foreldre og foresatte når eleven tar i bruk IKT i skolen. Veilederen er en kombinasjon av informasjon om skolens bruk av IKT i undervisningen, hvordan dette påvirker elevens hverdag og hjem/skole samarbeid, samt råd og veiledning når det gjelder informasjonssikkerhet og personvern.

Veilederen er utarbeidet av prosjektet DIG3 – Digital kompetanse i praksis, et skoleprosjekt i samarbeid mellom Øyer, Gausdal og Lillehammer kommune (ØGLI), og Ikomm IKS.

Bakgrunn:

Fra høsten 2006 trer *Kunnskapsløftet* i kraft. *Kunnskapsløftet* er den nye læreplanen for skolene. Noe av det nye i læreplanen er at: *Å kunne bruke digitale verktøy* er blitt en av fem basisferdigheter på linje med lesing, skriving, regning og å kunne uttrykke seg muntlig. Alle fagplaner i læreplanen har egne digitale kompetansemål for hvert elevtrinn.

<http://www.kunnskapsloeftet.no>

Program for digital kompetanse 2004 – 2008 har også mål som gjelder målgruppen:
"I løpet av 2008 skal alle læreplaner reflektere digital kompetanse..."

<http://odin.dep.no/kd/norsk/satsingsomraade/ikt/045011-990066/dok-bn.html>

- Formål med IKT i undervisningen:

Stadig flere sentrale tjenester i samfunnet blir digitalisert og blant annet for at det ikke skal skapes et digitalt skille mellom elever i Norge, er det i *Kunnskapsløftet* satt opp digitale mål for alle elevtrinn. Det som er viktig for oss er at alle elever i ØGLI skolene får en mest mulig lik sjanse til å bli deltakere i dagens digitale samfunn. Dette innebærer at det satses både nasjonalt og lokalt på bruk av IKT i skolene.

Bruk på skolen:

Skoleportalen (www.dig3.no)

Skolene i regionen er samlet i en felles skoleportal på Internett hvor kommunen har sin egen skoleside og den enkelte skole har sin hjemmeside. Her kan foreldre og foresatte finne informasjon fra skolene. Elever logger seg på skoleportalen for å få tilgang til nyheter og informasjon fra skolen, samt tilgang til It's learning. Dette vil være elevens "arbeidsflate" på nett.

DIG3 → EKSTRANETT

Digital skole som naturlig læringsarena

GAUSDAL KOMMUNE
-offensiv og spennende

Lillehammer
kommune

Øyer kommune

Hva vil kommunene med Dig3?

- Elevene i grunnskolen skal bruke data i undervisningen for å lære mer.
- Elevene skal få et undervisningstilbud som oppfyller kravene til bruk av data slik det er fastlagt i Kunnskapsdepartementets Program for digital kompetanse og Kunnskapsløftet.
- Data skal være et selvfølgelig pedagogisk verktøy alle fag.

Hva er Dig3:

Dig3 er Gausdal, Lillehammer og Øyer kommunes fellessatsing på digital kompetanse i skolen. Prosjektet startet 1.juli 2005 og har fått statlig støtte. Siden Dig3 navnet er blitt et merkenavn brukes dette videre for kommunenes skolesider.

Bakgrunnen for prosjektet var at kommunene ønsket å være forberedt på å ta i bruk digitale verktøy, for å kunne oppfylle kravene som stilles i Kunnskapsløftet.

| Om Dig3 | Tjenesten er levert av IKOMM™

Bruk av Læringsplattform (LMS):

www.itslearning.com – Finn ØGLI i listen "velg tilhørighet"

ØGLI skolene har valgt It's learning som sin LMS. En LMS er det som kalles den døgnåpne skole. Dette er noen av flere sider ved en LMS:

- ✓ **Faglig:** Lærere kan legge ut oppgaver, tester, linker og andre ting som de vil at elevene skal jobbe med. Elevene kan jobbe fra hvor som helst i verden bare de har tilgang til en pc med Internett.
- ✓ **Informasjon:** Lærere kan legge ut generell informasjon til hjemmene og hver skole har en felles foresattbruker som kan lese det som legges ut. For brukernavn og passord; spør skolen.
- ✓ **Samarbeid:** Lærere kan samarbeide med andre lærere, enten på egen skole eller på andre ØGLI skoler.

Alle elevbrukere har eget brukernavn og passord til skoleportalen som også er elevens nøkkel til It's learning. Dette er nøkkelen til all den informasjon som lærerne vil at elevene skal få tilgang til. **Det er svært viktig at elevene ikke gir bort brukernavn og passord til andre** (se brukernavn og passord side 7)

Elevene legges inn i LMS basen etter en synkronisering mellom skolens administrative system. Dette betyr at elevenes personnummer er lagt inn i LMS basen, og dette sørger for at den rette eleven får rett informasjon og de rette fagene i It's learning. Det er kun administratorer som har tilgang til denne informasjonen.

For at foresatte skal få se hva barna arbeider med på It's learning, må de sette seg ned sammen med barna. La barna vise hva de gjør og hvordan de gjør det. For generell informasjon er det laget en "foresattbruker" per skole i It's Learning. (For brukernavn og passord, spør skolen).

I tillegg til It's learning er det lagt ut noen digitale ressurser som elevene kan jobbe med på skolen eller hjemme hvis de ønsker eller skal det.

Herunder kommer www.kunnskap.no og www.matemania.no

Brukernavn og passord til disse ressursene vil skolene være behjelpelige med.

Reglement:

Alle skolene har et generelt reglement for bruk av PC i skoletiden.

- ✓ Datamaskinen er et alternativ til ei lærebok
- ✓ Maskinen er skolens eiendom, men ditt ansvar som bruker
- ✓ Den skal kun brukes i tilknytning til arbeid med fag

Den enkelte skole kan i tillegg ha egne supplerende reglement.

Konsekvenser ved brudd på reglementet

- ✓ Brudd på disse reglene vil medføre utvisning fra skolens datanettverk i en periode fra 1 til 3 uker.

Bruk av hjemmePC:

For bruk av nettressursene hjemmefra er det noen ting dere må være informert om:

It's learning:

Man kan redigere innhold i alle dokumentene som ligger på It's learning direkte, men da vil man oppleve å få noen advarsler og pop-up vinduer. Disse vises under her:

Klikk her!

Installer

- Kunnskap.no:

På kunnskap.no kan man oppleve å få dette spørsmålet. Her skal man også klikke Yes, for å få tilgang til alle deler av innholdet der.

Dette er hvis du har skrevet It's learning feil, svar ja

Bruk av hjemmePC forts:

Pålogging til portal hjemmefra for elever gjøres på samme måte som på skolen, men med en forskjell: Elevene må skrive common\brukernavn; se bildene under.

Logg inn på www.dig3.no

Klikk på ekstranett knappen

Skriv inn common\brukernavn

Skriv inn passord

For å komme seg over i Its learning må de klikke på ett av fagene, og gjenta denne prosedyren:

Skriv inn common\brukernavn

Skriv inn passord

Hjem - skole samarbeid

Foresattbrukeren i It's learning skal ha tilgang til generell informasjon som går hjem fra skolen.

Foresatte bør forvente å få tilgang til informasjon som dette:

- ✓ Arbeidsplaner/ukeplaner/periodeplaner/årsplaner
- ✓ Innkallinger/referat foreldremøter fra grupper/klasser/trinn
- ✓ E-post adresser til ansatte

Åpent i portalen vil dere blant annet finne

- ✓ Skolerute/søknad om skolefri
- ✓ Skolens planer/satsningsområder
- ✓ Skolekalenderen med ulike arrangementer, aktiviteter, terminprøver etc.

Vi anbefaler også at toveis kommunikasjon mellom hjem og skole går per telefon eller via e-post.

- PUBLISERING AV BILDER PÅ INTERNETT

Skolene bruker sine hjemmesider og It's learning som en kommunikasjonskanal mellom skolene og brukerne. Dette gjøres for:

- ✓ Å profilere skolen
- ✓ Å informere foresatte, elever og andre brukere
- ✓ Å presentere elevarbeider

Bilder og andre personopplysninger som publiseres på Internett vil være allment tilgjengelig over hele verden og man har ikke kontroll over hva informasjonen benyttes til og av hvem. Dette innebærer at man skal være bevisst på hva slags informasjon som publiseres.

Iht Datatilsynet og Personopplysningsloven er bilder av elever likestilt med personopplysninger. Bilder av gjenkjennbare personer er å anse som personopplysninger selv om navn og/eller andre identifiserbare kjennetegn ikke står i tilknytning til bildet. Dersom man publiserer bilder på Internett krever dette samtykke fra den enkelte elev, eller fra elevens foresatte dersom eleven er under 15 år.

Publisering av situasjonsbilder og gruppebilder der elever ikke kan, eller vanskelig kan identifiseres er forbundet med mindre risiko enn bilder av enkeltpersoner. Dersom det er snakk om bilder hvor det er naturlig/viktig å navngi personer, for eksempel ifm en premieutdeling etter en konkurranse, skal dette vurderes og samtykke uansett innhentes fra vedkommende eller vedkommendes foreldre/foresatte.

Bruk av bilder vil forekomme både på skolenes egne hjemmesider og på It's learning. Dette er en fin måte å vise noe av samspillet som skjer mellom elever og lærere i løpet av en skoledag. Skolene vil i eventuelt i hovedsak bruke gruppebilder uten navn.

Skolen vil innhente samtykke fra foresatte for publisering av bilder ved skolestart.

Nettvett

Surfing på Internett åpner en ny verden full av informasjon og kontakt med andre mennesker. I tillegg består denne verden av veldig mye informasjon som vi ikke ønsker at våre barn skal ta del i.

Automatiske nettfilter som filtrerer ut uønskede nettsider fungerer til en viss grad, men man kan ikke alltid stole på teknologien. Sunne holdninger og bevissthet til hvilken informasjon som er tilgjengelig er grunnleggende for en sunn internettbruk.

Barn og unges bruk av internett er ofte utforskende og eksperimentell og de finner stadig nye måter å bruke nettet på, både som informasjon – og kommunikasjonskanal. Det har i dag blitt veldig enkelt å lage egne hjemmesider og man kan lage en slik i løpet av få minutter på internett. Dette gir barn og unge en mulighet til å få kontakt med andre og synliggjøre seg selv, samtidig som man må være bevisst på hvilke opplysninger man gir om seg selv. Få unge tenker bevisst på hvilke konsekvenser det kan gi, på kort og lang sikt, å ukritisk legge ut informasjon og bilder av seg selv og andre. Når bildene først er publisert kan de lastes ned av andre. Da hjelper det lite å fjerne bildene fra hjemmesiden dersom du senere angrrer.

- Brukernavn og passord

Ved bruk av digitale læringsressurser og LMS (Learning Management System) i undervisningen samles i større grad personopplysninger og informasjon om den enkelte elev i systemet (leseprøver, karakterer, vurderinger, mv.). Samtidig legges mye av ansvaret for forvaltning og beskyttelse av denne typen opplysninger på den enkelte elev da denne vil ha tilgang til personopplysningene elektronisk, og må verne om sitt brukernavn og passord. Når elevene samarbeider om oppgaver, vil terskelen for å dele brukernavn og passord være lav. Vern om brukernavn og passord er også viktig i fm for eksempel chatkanaler og øvrig internettbruk. I tillegg til den risiko man utsetter seg for ved å dele brukernavn og passord er det forbudt ved Norsk lov å overlate sitt brukernavn og passord til andre.

Norsis' tips til passord:

- ◆ Ikke bruk passord basert på personlig informasjon som lett kan spores opp eller gjettes.
- ◆ Ikke bruk ord som kan finnes i en ordbok på et eller annet språk.
- ◆ Lag deg egne regler for å huske komplekse passord.
- ◆ Bruk både små og store bokstaver.
- ◆ Bruk en kombinasjon av bokstaver, tall og spesielle tegn.
- ◆ Bruk passord med minst åtte tegn.
- ◆ Bruk ulike passord på ulike systemer.
- ◆ Bytt passord med visse mellomrom.

- Mobbing

En økende tendens er bruk av nettsider for uthenging og trakassering av andre, både elever og lærere. Internett har åpnet en rekke muligheter for kommunikasjon med andre, samtidig som at muligheten for anonymitet er veldig stor og terskelen for mobbing desto lavere. Barn og unges bruk av internett har etter hvert blitt mer og mer "ekstrem", og man ser at mobbing, nakenhet, trakassering og utlevering av andre personer er et økende problem.

Datatsynets 10 enkle nettips for foreldre:

- ◆ Ta deg tid til å surfe sammen med barnet ditt.
- ◆ Snakk med barnet om sikker bruk av Internett.
- ◆ Sett klare grenser for hva Internett skal brukes til og hvordan.
- ◆ Forbered barna mentalt på at de kan støte på ekkelt og støtende materiale. De vil likevel ikke unngå det i lengden.
- ◆ Plasser gjerne PC-en i et fellesrom.
- ◆ Ikke tro at filtre løser problemene, bevisstgjøring er tingen!
- ◆ Ta tilbake kontrollen, og stol på egen vurderingsevne. Sunt vett er viktigere enn IT-kunnskap.
- ◆ Gi barna beskjed på forhånd dersom du vil sjekke loggene deres. Også barn har rett til personvern.
- ◆ Lær barna hva slags personopplysninger de ikke bør gi fra seg og hvorfor.
- ◆ Mobbing på nett er enkelt og effektivt. Lær barna at det er minst like viktig å ta hensyn på nett som ellers.

- Mobiltelefon

Mobiltelefon har etter hvert blitt allemannseie, også blant barn og unge. Med kameratelefonene har det dukket opp en ny arena for mobbing og uthenging av andre. Bilder er en personopplysning på lik linje med et personnummer og skal ikke distribueres eller publiseres uten samtykke. Dette krever en bevissthet blant de unge om hvilke konsekvenser det får for den berørte at bilder ukritisk publiseres.

- Chatting

Snakkegrupper (chatting) er tjenester på Internett hvor man kan kommunisere med andre direkte ved å skrive beskjeder, som en slags skriftlig telefonsamtale, som er åpen for flere. Chat er et stadig økende fenomen og er i dag større enn SMS og e-post. Barn kommuniserer med hverandre, gjør avtaler osv via ulike chattekanaler. Kommunikasjon mellom barn er positivt, samtidig som man ser mange eksempler på at barn chatter med fremmede og møter ukjente som oftest har utgitt seg for å være en annen person, eller bruker chat som en kanal for mobbing.

Barnevaktens huskeliste for bruk av chat:

- Husk at du ikke kan se eller høre den du prater med
- DU bestemmer hvem du vil prate med
- Styr unna ekle og truende samtaler
- Ingen kan tvinge deg til å gjøre eller skrive noe
- Vær deg selv, og vær ærlig
- Hold navnet og telefonnummeret ditt for deg selv
- Ikke fortell hvor du bor, eller hvilken skole du går på
- Send ikke bilde av deg selv til noen
- Hvis du er i tvil om noe, så snakk med en voksen

- Blogging

Blogging, som er en forkortelse av "weblogg", blir en personlig dagbok på Internett og flere tenåringer blogger uten at foreldrene eller de foresatte vet om det. Nyere undersøkelser viser at tenåringer skriver omtrent halvparten av alle blogger i dag. To av tre av disse oppgir alderen sin, tre av fem sier hvor de bor, og de oppgir kontaktopplysninger, og én av fem oppgir hele navnet sitt. Det kan være ganske risikabelt å oppgi personlig informasjon av denne typen til resten av verden.

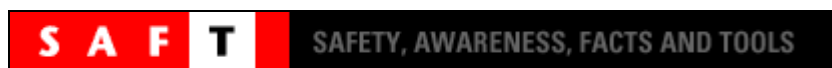
Norsis' råd for blogging:

- Sett opp regler for Internettbruk sammen med barna, og gjør det grundig. Lag en positiv blogg. Ikke baksnakk eller gå løs på andre.
- Kontroller hva barna har tenkt å publisere, før de legger det ut.
- Oppgi aldri personlig informasjon som etternavn, kontaktopplysninger, adresse, telefonnumre, skolens navn, e-postadresse, etternavnet til venner eller slektninger, brukernavn ved direktemeldinger, alder eller fødselsdato. Informasjon som kan virke harmløs, som et bilde av hjembyen eller skolefanen, kan brukes til å avsløre hvilken skole forfatteren går på.
- Ikke publiser utfordrende bilder av deg selv eller noen andre, og kontroller at bildene du legger ut, ikke avdekker personlige opplysninger. Ikke glem å ta en titt på bakgrunnen av bildet heller.
- Ikke prøv å "overgå" eller konkurrere med andre bloggere.
- Sjekk barnets blogg regelmessig.
- Det du publiserer på Internett ligger der hele tiden.
- Bruk leverandører av webområder for blogging som har tydelige retningslinjer for bruk. Kontroller at de kan beskytte selve bloggene, ikke bare brukerkontoene, med passord.

Skolen er bevisst på barnas personvern og vil aktivt arbeide med holdningsskapende arbeid i en digital hverdag. Skolen mener at grunnleggende holdninger når det gjelder vern om egen person skal være en del av den nye IKT hverdagen.

Dette vil derfor være en naturlig del av hjem/skole kommunikasjon i forbindelse med f.eks. foreldresamtaler.

Hvordan finne mer informasjon om nettvett og informasjonssikkerhet?

- Nettside rettet mot barn og unges bruk av IT og mobil i skole og hjem)
- www.saftonline.no
- Temahefte om trygg nettbruk: http://www.saftonline.no/tips_og_verktoy/2838/

TIPS OM TRYGG NETTBRUK

- SAFT Onlines tips om trygg bruk av Internett
- http://www.saftonline.no/tema_norge/743/

- BarneVakten er en organisasjon som gir råd om barn og medier
- www.barnevakten.no

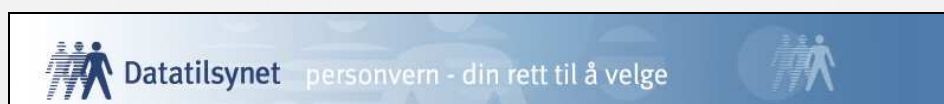
- Nettvett.no er et nettsted hvor du skal kunne finne informasjon, råd og veiledning om sikker bruk av Internett
- www.nettvett.no

- Norsk Senter for Informasjonssikring (NORSIS) har som mål å bedre sikkerheten og redusere sårbarheten for informasjons- og kommunikasjonsteknologi i samfunnet generelt
- www.norsis.no

- Barneombudet er vaktbikkja som har i oppgave å passe på at Barnas rettigheter blir overholdt og fulgt
- www.barneombudet.no/barn

- Datatilsynets retningslinjer om bruk av barn og unges personopplysninger i skole og barnehage
- http://www.datatilsynet.no/templates/article____200.aspx